

Jako staré ORIGINÁLY

V seznamu živností mečířské řemeslo úředníci nenašli. Pavel Skryja ale trval na svém: Vyrábím meče a další chladné zbraně, jsem tedy mečíř. Prosim, vydejte mně živnostenský list, žádal úřady. Ale tak jednoduché to nebylo. „Musel jsem doložit celou dobu praxe, požadovali také lustraci. A protože dělám zbraně, poslali mě na právní oddělení. Tam zjistili, že chladné zbraně nepodléhají v tomto případě zbrojnímu zákonu jako palné zbraně, pomohli také právníci, kamarádi. Našli příslušné citáty a pak už to nějak šlo,“ vzpomíná sympatický chlapík.

Podle svých informací je v zemi jediným, kdo má v živnostenském listu uvedeno mečíř. Ne, že by to jiný neuměl, podobný sortiment dovedou i někteří umělečtí kováři. Ale Pavel Skryja chtěl být mečířem se vším všudy. Živnost otevřel 7. října 1992. Celkem byste napočítali v naší zemi sotva deset mistrů, kteří dovedou věci na úrovni jako on. Ostatně taky začínal v kovářské dílně a pracuje v ní dodnes. V rodinném domku ve Slatině na jihovýchodním okraji Brna, kde se narodil a celou dobu žije. Svobodný, není však úplně sám.

Co vlastně dělá? Dokonalé repliky historických originálů chladných zbraní a rytířských zbrojí – pro soukromé sbírky v tuzemsku i v zahraničí. Restauruje originální zbraně z českých a moravských historických objektů. Pavla Skryju potkáte na Mezinárodním setkání uměleckých kovářů Hefaiston na Helfštýně, vystavuje v Příbrami, v Kutné Hoře, jezdí na setkání uměleckých kovářů, připomenu alespoň Brtnici na Jihlavsku, ale je jich mnohem více.

Je spokojený, zakázek má dost, na měsíce dopředu. Nejvíce vyrábí kopie zbraní pro sběratele. Nacházejí se v soukromých sbírkách u nás i v Německu, Francii, Rakousku, v USA. Památkáři nemají o repliky nyní příliš velký zájem. Jediné, s čím Skryja přestal, jsou zbraně pro šermíře.

„Je to taková specifická záležitost. Skončil jsem s tím, protože šermířům nevyhovovala moje cena,“ říká a nechce toto téma dále rozvádět. K šermu má ovšem velmi kladný vztah, vždyť se tomuto sportu věnoval už od svých patnácti let, byl tehdy členem jedné z prvních skupin historického šermu. Dnes je zbrojířem arkebuzířské jednotky Corneta Moravia a spolujednatel Šermířského klubu L. A. G., což obnáší také restauraci a pivnici kousek od centra Brna. „Šerموval jsem až do roku 1994. Dnes už se s arkebuzířy rádi zúčast-

V MEČÍŘSKÉ DÍLNĚ JE TAKÉ KOVÁŘSKÁ VÝHEŇ S ČERNÝM UHLÍM, KTERÉ SE PRŮJ NESHÁNÍ SNADNO. V RUCI DRŽÍ MEČÍŘ VLASTNORUČNĚ VYROBENOU REPLIKU DVOURUČNÍHO MEČE. ORIGINÁL POUŽÍVALI LANCKNECHTI NA USEKÁVÁNÍ PÍK PROTI JÍZDĚ.

ňujeme jen rekonstrukcí bitev. Sem tam někdy ještě nějaký ten šerm, ale aktivně už ne,“ říká Skryja. K nejatraktivnějším akcím patří každoroční ukázky z dobývání Brna Švédy v roce 1645. Arkebuzíři mají 24 střelců mužů, šest bubeníků a také markytánky. Pokud jste se této srpnové akce nezúčastnili, považujte předchozí řádky za pozvánku. Akce už má tradici, probíhá v rámci Dne Brna.

Zůstal ve své první dílně

K chladným zbraním se Pavel Skryja dostal přes lásku ke středověku. „Máti nás vodila jako děti po hradech a zámcích.

Ve zbrojnici mně pokaždé spadla brada, nemohli mě odtud nijak dostat. Šlo to se mnou dál, zbraně se mně pořád líbily. Ale musel jsem se učit, absolvoval jsem elektroprůmyslovku a živil se nejdříve jako opravář televizorů a praček. Doma jsem si už tehdy zařídil svoji první kovářskou dílnu – a jsem tady dodnes. Postupně jsem vybavoval, sehnal buchar a další zařízení. Jak vidíte, dílna je to malá, ale na zbraně to stačí. Otočím se i s dvouručním mečem,“ ukázal.

Mečířství provozoval zprvu souběžně se zaměstnáním, své milované práci v kovářské dílně se mohl naplno věnovat až po roce 1989.

O Pavlu Skryjovi už napsali, že je posedlý středověkem. Jeho posedlost nezůstala povrchní. Začal studovat staré výrobní technologie, zprvu také způsob života, dobové kulinářství i rytířskou etiketu, aby pak zůstal výhradně u zbraní a mečířských dovedností. Nelze je však získat v nějaké škole, ani z literatury. „Mnohé postupy pro výrobu chladných zbraní jsem sám vyzkoušel, abych zjistil, jak to tenkrát staří mistři dělali. Předávali umění z otce na syna, dnes je už mnoho z toho zapomenuto. Takže mně zbývala jediná metoda pokus – omyl,“ vyprávěl mečíř.

Výrobní postup je tajemstvím

Jednu z těchto metod či technik je zlacení kovu. Vznikla ještě v době před naším letopočtem a současní mečíři ve světě ji příliš nepoužívají. Má však své přednosti a zbraň takto zhotovená je úžasná, tedy alespoň ze Skryjovy dílny. Princip je na první poslech jednoduchý. Čtyřadvacetikarátové zlato se rozpustí ve rtuti, nanese na kov a po odpaření zůstane na zbroji ryzí zlato. Jenže – technika je to velmi nebezpečná, v minulosti při ní zahynulo mnoho kovářských tovaryšů.

„Ve staré holandské knize jsem si přečetl, že rtuťové výpary působily na malý mozek, takže kovář ztrácel rovnováhu, to byly první známky otravy. Oni tehdy věděli, že se něco děje, ale o výparech rtuti neměli ponětí,“ sdělil. O zlacení s nikým nemluví, protože, jak říká, nikomu nic neprozradím, každý musí vyzkoušet sám. „Po odpaření se zaleští očilkami nebo achátem, více nebudu popisovat,“ zachytil magnetofon. Snad jen to, že použito může být i čisté stříbro. A že zlato se na mosazi chytne krásně, ale se železem je problém. Původně se zlatily chladné zbraně používané při vojenských přehlídkách nebo jako dary mezi šlechtou. Někdo si tak nechal vylepšit svoji honosnou zbraň, do boje by to byla škoda. Proti výpa-

rům se mečíř Skryja brání zajímavým způsobem: „Od kamaráda si pokaždé vypůjčím akvalung na potápění, abych něco nevedchl.“

Materiál se těžko shání

Repliky vyrábí sympatický mečíř důsledně přesně podle originálu, který podrobně vyfotografuje a potom zváží. I váha totiž musí být stejná. To ale mnohdy znamená komplikace s materiálem.

„Surovina se dnes těžko shání. Nejlepší ze současných materiálů je 19 459 neboli Poldi SC. Poldovácká značka, jenže problém je sehnat ji. Mám nakoupenou nějakou zásobu, ale jednou musí dojít. Je to nástrojová ocel s obrovskou pružností, jedna z nejkvalitnějších, kterou lze pro výrobu historické repliky použít,“ líčí Skryja a dodává, že mu známí nosí kování ze starých vozů, i třeba stavební táhla z barokního domu či nějakou starou mříž.

Když používá starý materiál, tedy železo, musí ho dodatečně tzv. nauhličit. Provádí se to v kovářské peci. Uhlíku nesmí být moc ani málo, aby zbraň vypadala a měla požadovanou pružnost. Historickou paralelu našel mečíř u starých nordických mečů. Na jejich obyčejné železo byly navařeny tvrdé břity s vlastností oceli. Skryja dovede i fajnovější věci. Vždyť dobrý mečíř musí být zároveň kovářem, dovede pracovat se dřevem, umí slévat. Španělský kord vyzdobí tzv. krajkou. Kov jemně proseká, provrtá a zdobí, to je také skutečné umění. Nejnáročnější bývají poslední fáze každého výrobku.

Na běžné zakázce pracuje brněnský mečíř deset, jindy třicet i čtyřicet dnů. „Jednou jsem dělal meč pro jakéhosi mága, strávil jsem nad tím tři čtvrtiny roku. Na zbraň z damascénské překládané oceli jsem vsazoval kameny, zhotovoval hebrejské nápisy. Kamenů muselo být dvanáct, stejně jako těch, které měl Kristus na kamenné destičce, když ho vkládali do hrobu. Dva byly měsíční kameny, ostatní polodrahokamy,“ vzpomínal mečíř. Celý půlrok mu zabrala náročná replika tříčtvrteční tudorovské zbroje z roku 1580. Skryja totiž umí i brnění.

Miluje renesanci, jeho oblíbeným panovníkem je Rudolf druhý. „Obdivuju na něm jeho vztah k umění a také to, že nikdy nebojoval. Byl obrovský vzdělanec, ovládal řeči,“ říká mečíř. Ponechme stranou, že Rudolf proti tehdejšímu největšímu nebezpečí v Evropě – Turkům, poslal vojska v čele s neschopnými vojevůdci, i to, že jeho sbírka umění byla z velké části jen kýči. Panovník to byl skutečně veliký, alespoň do doby, než onemocněl... Z jeho doby pocházejí zbraně hodny obdivu. Podle mečíře Skryji tehdy nastala obroda také jejich zpracování a podoby. Oproti gotickým se renesanční zbraně zkrátily, užití bylo jednodušší, bojovalo se pružněji. „V renesanci nastupuje technika šermu, která už nepotřebuje těžkou sečnou zbraň, ale spíše sečnobodnou. Je rychlejší někoho bodnout než namáhavěji seknout. Takže se odlehčovalo, ruka měla lepší kryt,“ líčí zkušený šermíř a výrobce replik starých zbraní.

Popravčí meče

Mečíř je považuje za smutnou a romantickou kapitolu. Ve sbírkách na českých hradech a zámcích najdete popravčí meče velmi lehké se širokou čepelí, jiné těžší a pádnější. „Popravčí meče mají tupou špičku, nesmějí se používat k boji a vůbec k jiným účelům. Ten byl jediný: exekuce. Když odsouzený položí hlavu na špalek, jde to katovi snáz. Když klečí, musí kat nasadit velký švih,“ popisuje našťástí už nepoužívané techniky. Kat Jan Mydlář na Staroměstském náměstí 21. června 1621 prý byl tak schvácen, že poslední čtyři či pět poprav musel odvést pacholek. „Mám faksimilii účtu psaného samotným Mydlářem,“ otevírá mečíř jednu ze zásuvek.

Na stěně ve svém pokoji má jiný popravčí meč. Nepřeje si ale v Zemědělském kalendáři zveřejnit místo uložení originálu, je příliš vzácný. Pochází z druhé poloviny 17. století, původ neznámý. Na špici vidíme tři otvory, které dávní výrobci prosekávali speciálním nástrojem. Symbolizují Svatou trojici – Otce, Syna i Ducha svatého. Jestli trojice pomohla někdy odsouzeným, těžko říci.

Dokonalé repliky

Typická pro Pavla Skryju je úžasná preciznost, snaha o napodobení do nejmenších detailů. Znamená to zevrubnou prohlídku a dokumentaci originálu. Budťo pracuje podle

fotografie přinesené zákazníkem, nebo, a to raději, zajde do muzea či historického objektu, aby přesně poměřil.

„Mám dost známých mezi kastelány, aby mně to umožnili,“ říká. Dovede gotické meče, jednoruční meče se zlacenou záštitou, půl ruční meče, bodné renesanční meče i již zmíněné popravčí. Z hrubého kovu vykouzlí dýku i zlacenou dýku pro slavnostní účely, z renesance pocházejí také jeho repliky šermířských dýk. Zvláštností jsou skotské meče a důstojnický paláš z období Sedmileté války. Vyrábí též rokokové kordíky, kordy v holi. Celý sortiment by zabral hodně místa a názvy již zasahují do příliš úzké odbornosti. Repliky dodatečně patinuje, od originálu bývají jen těžko k rozeznání. Stalo se již vícekrát, že i odborníci váhali, zdali meč pochází z 15. nebo 21. století. Kromě replik vyrábí Pavel Skryja chladnou zbraň podle přání zákazníka. Měli byste vědět, že byl přijat do celosvětově uznávané encyklopedie osobností Hübners Who is Who.

Text a foto Jan Trojan
ZEMĚDĚLSKÝ KALENDÁŘ

PAVEL SKRYJA SE SVOJÍ REPLIKOU POPRAVČÍHO MEČE Z DRUHÉ POLOVINY 17. STOLETÍ. NA ŠPICI MEČE SI VŠIMNĚTE TŘÍ MALÝCH OTVORŮ, SYMBOLIZUJÍ SVATOU TROJICI.